

POLITICKÉ STRANY
A JEJICH SYSTÉMY

“Politická skupina, jež se účastní voleb, jež je schopna jejich prostřednictvím prosadit své kandidáty do veřejných úřadů.“

(Sartori, 1976: 64)

P O L I T I C K Á   S T R A N A

1. Trvalost organizační struktury
2. Existence místních územních struktur a centrálního vedení
3. Ideologická orientace a/nebo prezentování programu či politického cíle
4. Vůle vykonávat moc
5. Snaha o získání společenské podpory nejenom prostřednictvím voleb

P O L I T I C K Á   S T R A N A

1. Reprezentace
2. Formování a výběr (politických) elit
3. Formulace cílů
4. Artikulace a agregace zájmů, socializace a mobilizace
5. Výkon / organizace vlády

P O L I T I C K Á   S T R A N A

Zisk a výkon moci

**POLITICKÁ STRANA
VS
ZÁJMOVÁ SKUPINA**

Působení na moc,
uplatnění vlivu

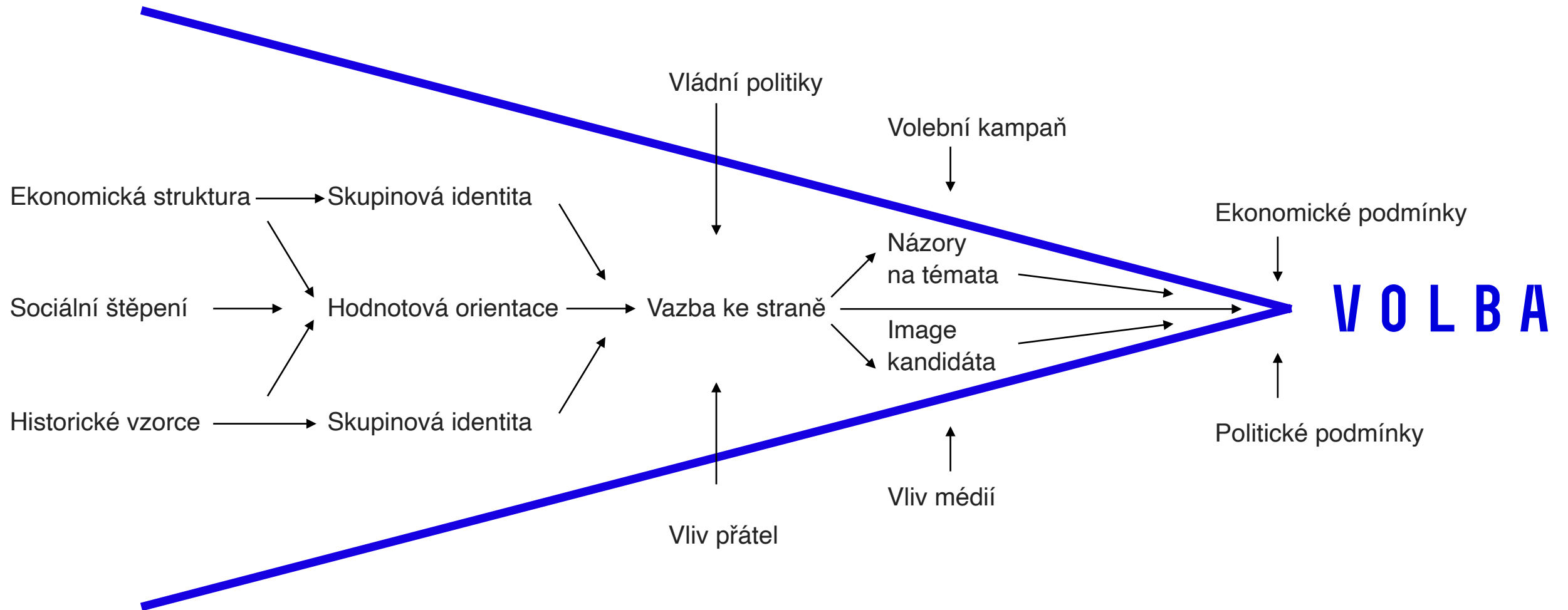
Duverger (1954)

1. Interní - volební a parlamentní
2. Externí - mimoparlamentní a mimovolební

V Z N I K

KONFLIKTNÍ LINIE

		DIMENZE	
		TERITORIÁLNÍ	FUNKCIONÁLNÍ
REVOLUCE	NÁRODNÍ	centrum - periferie	církev - stát
	PRŮMYSLOVÁ	město - venkov	vlastníci - pracující

Vzdálenost od voleb	_____	Blízkost volby
Společnost	_____	Individuální volič
Sociální podmínky	_____	Politické rozhodnutí

TYPOLOGIE STRAN

1. Kádrové strany / strany honorační / strany notáblů
Maurice Duverger
2. Masové strany
3. Catch-all
Otto Kirchheimer
  - i. drastické omezení ideologické zátěže
  - ii. zvýšení úlohy stranického vedení
  - iii. snížení individuálního členství
  - iv. méně důrazu na dílčí úzké zájmy
  - v. zajištění přístupu k různorodým skupinám a zájmům
4. Kartelové strany
Richard Katz a Peter Mair
- Strany volebních profesionálů
Angelo Panebianco
- Podnikatelské strany

STRANICKÉ SYSTÉMY

TYPOLOGIE STRANICKÝCH SYSTÉMŮ

1. Systém jediné strany (monopartismus)
2. Systém dvou stran (bipartismus)
3. Systém více stran (multipartismus)

Maurice Duverger

1. Systém jedné strany 2. Systém hegemonické strany	nesoutěživé

Giovanni Sartori

3. Systém predominantní strany
4. Bipartismus
5. Umírněný pluralismus
6. Polarizovaný pluralismus

NESOUTĚŽIVÉ

SYSTEM JEDNÉ STRANY

SYSTEM HEGEMONICKÉ STRANY

S O U T Ě Ž I V Ě

S Y S T Ě M P R E D O M I N A N T N Í S T R A N Y

B I P A R T I S M U S

U M Í R N Ě Ň Ý P L U R A L I S M U S

P O L A R I Z O V A N Ý P L U R A L I S M U S

POLARIZOVANÝ PLURALISMUS

1. přítomnost relevantních antisystémových stran
2. existence bilatelárních opozic
3. obsazení středu jednou či více stranami
4. silná polarizace
5. převažují odstředivé tendence nad dostředivými
6. přehnaná ideologizace
7. nezodpovědné opoziční strany
8. neměnnost pozic

VOLBY A VOLEBNÍ SYSTÉMY

DUVERGEROVY "ZÁKONY"

1. Poměrné zastoupení podporuje systém více (než dvou) stran, které jsou ukázněné a stabilní.
2. Dvoukolový většinový systém podporuje systém více (než dvou) stran, které jsou nedisciplinované a relativně stabilní.
3. Jednokolový většinový systém vede k bipartismu, u moci se střídají obě hlavní strany.

FUNKCE VOLEB

1. Rekrutace / výběr politického personálu
2. Formování vlád
3. Poskytují zastoupení
4. Ovlivňování politik
5. Vzdělávání voličů
6. Zajištění legitimacy
7. Posilování elit

VOLEBNÍ SYSTÉMY

většinové
jednokolové   vícekolové   poměrné

Kritériem je to, zda se hlasy na mandáty přepočítávají v poměru, nebo nikoliv

Sartori 2001

Krajní příklad aplikace většinového systému by nastal, kdyby všechny křesla v zastupitelském sboru byla přidělena straně, která získala nejvíce hlasů v celostátním měřítku. krajního výrazu poměrného principu dosáhneme tehdy, jestliže jsou všechna křesla rozdělena v celostátním měřítku s využitím některé z obvyklých přepočítávacích formulí

Taagepera 2000

VĚTŠINOVÉ VOLEBNÍ SYSTÉMY

Bez snahy rozdělit mandáty v poměru podle obdržených hlasů.

Rozhodujícím kritériem je zisk (absolutní / relativní) většiny.

1. relativně většinový (jednokolový; *first past the post* - *FPTP*; systém prvního v cíli)
2. block vote
3. limited vote / single non-transferable vote
4. party block vote

kategorický hlas

JEDNOKOLOVÉ

VĚTŠINOVÉ VOLEBNÍ SYSTÉMY

Bez snahy rozdělit mandáty v poměru podle obdržených hlasů.

Rozhodujícím kritériem je zisk (absolutní / relativní) většiny.

1. alternativní hlasování
2. doplňkové hlasování
3. Bordovo hlasování
4. kumulativní hlasování

ordinální hlas

JEDNOKOLOVÉ

SYSTEMY POMĚRNÉHO ZASTOUPENÍ

Hlavní proměnné, které ovlivňují podobu poměrných volebních systémů:

1. velikost volebního obvodu,
2. volební formule
3. uzavírací klauzule
4. počet a charakter úrovní volebních obvodů (skrutinií)

SYSTEMY POMĚRNÉHO ZASTOUPENÍ

VELIKOST VOLEBNÍHO OBVODU

- klíčový faktor
- zvyšující se velikost volebního obvodu vede k větší míře proporcionality a naopak
- malé obvody většinou poskytují výhodu velkým stranám

SYSTEMY POMĚRNÉHO ZASTOUPENÍ

VOLEBNÍ FORMULE

- metody, s jejíž pomocí dochází k výpočtu, kolik mandátů připadne které straně

1. volební kvóty

- Hareova
- Hagenbach-Bischoffova
- Imperiali
- (a další)

2. volební dělitele

- D'Hondt
- Sainte-Laguë
- Imperiali

SYSTEMY POMĚRNÉHO ZASTOUPENÍ

VOLEBNÍ FORMULE

- metody, s jejíž pomocí dochází k výpočtu, kolik mandátů připadne které straně

1. volební kvóty

- Hareova
- Hagenbach-Bischoffova
- Imperiali
- (a další)

2. volební dělitele

- D'Hondt
- Sainte-Laguë
- Imperiali

SYSTEMY POMĚRNÉHO ZASTOUPENÍ UZAVÍRACÍ KLAUZULE

- zabraňuje fragmentaci stranického systému a drobení stran
- nejčastěji na úrovni celého státu (ale i v rámci jednotlivých obvodů)
- může být navýšená pro volební koalice

SYSTEMY POMĚRNÉHO ZASTOUPENÍ POČET A TYP SKRUTINIÍ

SMÍŠENÉ VOLEBNÍ SYSTÉMY

- ty systémy, které pro volbu zastupitelského sboru používají dvě techniky